

09.12.2022

Група №36

Урок №9

Тема уроку: Образ українського інтелігента Степана Радченка в романі «Місто». Морально-етичні колізії твору. Жіночі образи в ньому.

ТЛ: урбаністичний роман.

Мета (формувані компетентності): предметні: уміння знаходити й систематизувати інформацію з різних джерел для виконання навчальних завдань, пояснювати образи, проблематику твору; навички дослідницько-аналітичної роботи з текстом та виокремлення головного; культура зв'язного усного мовлення; *ключові:* критичне мислення та вміння розуміти ідейний задум твору; усвідомлення єдності біологічного, духовного, соціального в людині; уміння пов'язувати події художнього твору з реальним життям і робити висновки; *комунікативну:* толерантне ставлення до думок і почуттів оточення та навички спілкування в колективі, вміння переконливо й толерантно відстоювати власні погляди в дискусії; *загальнокультурну:* свідоме ставлення до моральності, естетичний смак та зацікавленість читанням, уміння діяти в ситуаціях, що вимагають прийняття важливих рішень.

Тип уроку: урок сприйняття і засвоєння навчального матеріалу.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

✳ **1. Оголошення теми й мети уроку**

✳ **2. Слово вчителя**

Роман В. Підмогильного «Місто» — твір глибоко психологічний. Він не може залишити байдужим нікого — ні вчителя, ні учня. А тим паче, що ви стоїте на порозі великих змін у власному житті. Як правильно обрати свою стежину, як не схибити в цьому житті, як підкорити світ... У романі «Місто» головний герой теж переймається такими проблемами і знаходить рішення, яке, як він вважає, правильне. Степан Радченко — виходець з пореволюційного села, який прагне підкорити місто. Письменник пильно вдивляється в його душу, розкриває її перед читачами, спонукаючи до роздумів про сенс життя, місце людини серед інших людей. До того ж, ставлячи в центр свого роману маргінальний характер, досліджуючи психологічно його соціальну природу,

автор, як ви помітили, не робить оціночних акцентів, змушує читача думати самому.

Отже, на сьогоднішньому уроці ми поділимося відчуттями та враженнями, які залишилися у вас від героїв роману «Місто».

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

- * Указати жанр твору.
- * Сформулювати проблематику.
- * Назвати головних героїв.

IV. СПРИЙНЯТТЯ І ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

* 1. Теорія літератури

Урбаністичний роман — це великий за обсягом епічний твір, у якому порушується урбаністична проблематика, зображується місто, життя його мешканців.

Записати термін, обґрунтувати, що «Місто» В. Підмогильного — саме урбаністичний роман.

* 2. Робота з епіграфом до твору. Пояснити його значення

Валер'ян Підмогильний епіграфом до свого роману «Місто» взяв такі слова з Талмуду: «Шість прикмет має людина: трьома подібна вона на тварину, а трьома на янгола: як тварина — людина їсть і п'є, як тварина — вона множиться і як тварина — викидає; як янгол — вона має розум, як янгол — ходить просто і як янгол — священною мовою розмовляє», а також слова Анатолія Франса: «Як можна бути вільним, Евкріте, коли маєш тіло?»

Соломія Павличко з цього приводу зазначала: «Він [автор] зробив тіло головним героєм «Міста» й висунув ідею двоїстості людини, яка складається з ангельського і тваринного начал. Герої Підмогильного страждають від роздвоєності між душею (розумом, інтелектуальною сферою) і тілом, статевим потягом. Гармонія між цими двома сферами дається важко. По суті, вона, на думку автора, неможлива».

* 3. Характеристика образу Степана Радченка

3.1. Робота в групах

Кожна людина — це поєднання біологічних, духовних та соціальних аспектів. Вона прагне до задоволення, мріє про щось і намагається будувати кар'єру. Таким є і наш головний герой.

(Кожна група заповнює одну колонку таблиці.)

«Цілісна» людина в єдності

біологічне	духовне	соціальне
адаптація; задоволення матеріальних потреб; комфорт; закоханість у жінок; брутальна поведінка	знання; мрія принести на село «нове життя»; у місто влити «свіжу кров»; цілеспрямованість; самоутвердження; прагнення здобути славу	ділові якості; кар'єра; громадянськ

3.2. «Інформаційне гроно»

Риси української ментальності в образі Степана: розумові здібності; мислення; інтелект; культура; мова; естетичні погляди.

3.3. Визначити позитивні та негативні риси характеру Степана Радченка

Позитивні риси: талановитість, мрія принести на село «нове життя», наполегливість, працелюбність, здатність до самоаналізу, філософське мислення, ділові якості.

Негативні риси: черствість душі, байдужість до людського горя, брутальна поведінка з жінками, кар'єризм, заздрість, прагнення слави, визнання, безвідповідальність за аморальні вчинки, спроба виправдати їх.

3.4. Інтегрована вправа «Займи позицію»

* Які риси переважають у характері Степана Радченка: позитивні чи негативні?

Як бачимо, образ Степана складний, суперечливий, неординарний. Письменник зобразив людину, в якій борються добро зі злом. Талановитий юнак, що на початку твору має добрі наміри, заради особистого утвердження здатний піти на злочин. Він не страждає від людських жертв, від чужого болю. Крім того, він використовує жінок, рухаючись до своєї мети, і не зважає на їх

почуття та переживання. Проблему морального вибору опрацюємо, характеризуючи жіночі образи твору.

* 4. Жіночі образи роману

4.1. Слово вчителя

Жіночі образи роману «Місто» дуже різні. Кожна з жінок, що зустрілася на шляху головного героя, допомагала йому приймати рішення, рухатися вперед. На жаль, Степана зовсім не турбувало те, що він робить цих жінок нещасними. Адже він рухається до своєї мети, а все інше неважливо... Уявімо, що героїні твору завітали до нас. Про що б ви хотіли їх запитати?

Методична ремарка. Фрагмент уроку пропонується провести у формі ток-шоу. Напередодні можна визначити учнів, які виступатимуть від імені героїв. Вони мають досконало знати текст, зробити відповідні закладки, доречно цитувати. Інші учні будуть глядачами, ставитимуть питання. Учитель стане ведучим ток-шоу.

4.2. Розповідь від першої особи

* Я — Надійка. Покохала тебе з першого погляду, коли разом їхали з села шукати щастя у місті. Вірила, що і ти, Степане, любиш мене. Так і було при перших наших зустрічах. Та згодом ти брутально повівся зі мною, не бачив мого болю, моїх сліз. Я зрозуміла, що стала тобі непотрібною.

* Я — Тамара Василівна, твоя «мусінька», Степане. Життя моє, як ти знаєш, було сповнене болем, слізом, тривогою. Тільки ти вніс у нього другу молодість. Заради нашої любові я знехтувала сім'єю. З тобою була щаслива, обдарувала тебе не лише коханням, але й сімейним затишком. Думала, що так буде завжди. Та коли ти знайшов кращу квартиру, то покинув свою «мусіньку». Я зрозуміла, що ти використав мене.

* Я — Зоська Голубовська. Коли побачила тебе, то відчула, що ти єдиний, неповторний, божественний. Спочатку намагалась вдавати з себе примхливе дівчисько, кокетку, та все більше закохувалась у тебе. Ти не повіриш, Степане, якою я була щасливою, коли почула, що ми одружимося, які надії плекала на наше сімейне життя! Та ти жорстоко і підло зрадив мене, відштовхнув. І серце моє не витримало цього болю.

* Я — Маргарита, Рита, успішна актриса. Тебе привабив у мені яскравий вишуканий одяг, манери. Я загадкова, неповторна й інколи навіть зверхня. Я — маска. Спробуй відкрити мене. Чи зможеш?

4.3. Евристична бесіда

✳ Чи правда те, що говорять про себе герої?

✳ Чи можна вважати героїнь аспектом характеристики героя?

✳ Надійка — це символ села. Зустрічаючись із нею, Степан почував себе ще чужим у місті. Згодом Радченко зрозумів, що місто треба підкорити, а не ненавидіти. Він — це нова сила, яка покликана змінити його. Герой впевнений, що повинен навчатись, здобути вищу освіту, щоб потім повернутися в село.

✳ «Мусінька» (Тамара Василівна Гніда) — той період у житті Радченка, коли він не відчуває себе ще причетним ні до села, ні до міста, але знайомиться з усім тим, що символізує причетність до міста.

✳ Зоська Голубовська — типовий міський персонаж. Вона символізує утвердження Степана в місті. Подружившись із нею, Радченко почав багато читати, відвідувати музеї, театри, посилено працювати. Він перетворився на міщанина, відчув потребу рухатися далі, а Зоська уже заважала йому.

✳ Маргарита — актриса, новий любовний об'єкт Радченка. У стосунках з нею герой відчуває себе вже частиною міста, прагне насолоджуватися всіма перевагами міського життя. Однак Рита — тимчасова і фальшива, як усе у місті. Радченко тягнеться до неї, як до останньої своєї надії, але він не відчуває щастя, душевного спокою, гармонії.

4.4. Слово вчителя

Степан не вміє по-справжньому любити. Жінки для нього — захист від самотності або сходження на вершину слави, достатку. Проте назвати Радченка доконечно прагматичним і цинічним не можна. Час від часу у ньому прокидається щось людяне, добре, ще не повністю знищене містом. Але такі миті тривають недовго. Радченко не здатний на тривалі самотуртури, йому легше перекласти вину на іншого. Перемога Степана над містом короткочасна, бо він проходить лише шлях зовнішнього поступу, внутрішнього поступу у нього немає, тому це рух в нікуди.

V. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

Інтерактивна вправа «Мозковий штурм»

Наприкінці твору Степан пише повість про людей. Поміркуйте, якою вона буде?

1. Психологічною, у ній змальовуватиметься стан душі героїв, бо Радченко здатний до філософських роздумів.

2. Це буде повість про біль душі. Письменник покаже в ній, як тяжко жити з роздвоєною душею.

3. Твір розповідатиме про звичайних людей, які мають свої злети і падіння, поразки і перемоги.

4. Це знову буде повість про класову боротьбу, бо Радченко штампує лише на замовлення.

VI. ПІДСУМОК УРОКУ

1. Бесіда

- * Які проблеми міста й села порушує В. Підмогильний у романі «Місто»?
- * Чому роман «Місто» — психологічний твір?
- * Чи можна ототожнювати автора твору з його головним героєм?

2. Скласти висловлення у формі роздуму

- * Роман В. Підмогильного мене зацікавив (*не зацікавив*), адже...
- * Найбільше мене вразило.., тому що...
- * Отже, цей твір навчає...

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Підготувати повідомлення про Остапа Вишню.

Прочитати «Моя автобіографія», «Письменники».

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

tanita.yar2018@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.